

Brisens förskolas plan mot diskriminering och kränkande behandling

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen Förskola

Ansvariga för planen Förskolechefen

Vår vision Vår vision är att alla barn, föräldrar och personal oavsett etnicitet, kön, könsidentitet eller könsuttryck, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder ska känna sig välkomna och trygga på vår förskola. Alla barn, föräldrar och medarbetare ska känna sig respekterade utifrån diskrimineringsgrunderna.

Planen gäller från 2015-08-01

Planen gäller till 2016-09-30

Barnens delaktighet

Samtal med barnen kring hur man är mot varandra.

Barnintervjuer.

Husmodellen.

Samlingar angående värdegrundsfrågor.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Via föräldraråd, föräldramöten, utvecklingssamtal och den dagliga kontakten.

Personalens delaktighet

I den dagliga verksamheten.

Personalmöten.

Föräldraråd.

Reflektionsgrupper.

Avdelningsplaneringar.

Förankring av planen

Föräldramöten.

Gemensam mall för utvecklingssamtal.

Hemsida.

EdWise.

Bloggen.

Samlingar med barnen.

I det dagliga arbetet kring värdegrundsfrågor.

Personalmöten, delaktighet i upprättandet av planen.

Diskussioner kring värdegrundsfrågor och diskrimineringsgrunderna.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Fjolårets plan utvärderas i likabehandlingsgruppen. Utvärderingen har fokuserat på hur vi har använt planen i praktiken.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Personalen i likabehandlingsgruppen tar med sig arbetslagens synpunkter till utvärderingen som genomförs av representanterna i gruppen.

Resultat av utvärderingen av fjolårets (2014/2015) plan

Likabehandlingsplanen behöver utvecklas så den följer de lagar och riktlinjer som finns. Likabehandlingsplanen behöver bli ett levande verktyg i verksamheten och utvecklas för att uppfylla lagens krav. Diskrimineringsgrunderna behöver tydliggöras i planen och kartläggningen behöver bli mer grundlig. Detta arbete har påbörjats under vårterminen och kommer att bli mer tydligt inför nästa läsårs plan.

Årets plan ska utvärderas senast

2016-05-30

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Genom samtal och reflektioner, samt dokumentation i form av ifyllda handlingsplaner.

Ansvarig för att årets plan utvärderas Förskolechef

Utvärdering av årets plan:

Planen är omarbetad under detta läsåret och det är en process som pågår vid förskolan.

Trygghetsvandring: Likabehandlingsgruppen gjorde en trygghetsvandring under senare delen av hösten -15 för att kartlägga platser ute på förskolegården som är riskzoner. Det ritades en karta som gick igenom under ett möte med Likabehandlingsgruppen. Detta har gjort att all personal har blivit mer medvetna om var det kan hända kränkningar och diskriminering. Personalen har fått upp ögonen för detta och är mer uppmärksamma ute på gården. Arbetet behöver utvecklas.

Husmodellen: Personalen har gjort en kartläggning av inomhusmiljön med hjälp av bilder av de olika rummen och miljöerna samt "smileys" som barnen kan peka på. Personalen är inte riktigt nöjda med denna form eftersom den är ledande och barnen hamnar lätt i "vad vill fröken att jag svarar". En annan typ av husmodell skulle kunna fungera bättre. Genom att miljöerna förändras hela tiden är det svårt att fånga barnen med en bok med bilder. Då behöver boken revideras hela tiden. Det skulle kunna fungera bättre om aktiviteter finns i en bok istället.

Kompissolen: Alla avdelningar använder den som ett tydligt och konkret material och barnen har haft inflytande i vad som ska stå på alla strålar i solen. Solen behöver vara levande bland barnen hela tiden. Det som står på strålarna behöver efter ett tag få en fördjupning eftersom det lätt blir något man bara säger utan att fundera på innehållet. Personalen behöver tänka på att ställa följdfrågor så att barnen blir mer eftertänksamma och inte bara svarar utifrån att de vet vad som står på solens strålar. Barnen behöver höra det de är bra på och inte vad som inte är bra.

Stopphanden: Barnen använder stopphanden som ett väldigt tydligt hjälpmedel för att förtydliga vad de menar. De yngsta barnen använder det på ett tydligt sätt med kroppen när de inte har språket. I förlängningen behöver barnen använda språket och förklara vad man vill. Verktuget stopphanden är väldigt effektivt för både barn och vuxna. På en del avdelningar ser personalen att det oftast är flickor som behöver förstärka ett nej med stopphanden. På andra avdelningar ser man inte någon sådan skillnad. Personalen behöver tänka mer på vilka barn som behöver stärkas och ta plats i gruppen. Det gäller både pojkar och flickor.

Likabehandlingsböckerna: Det finns litteratur i en låda i planeringsrummet som är till för alla avdelningar vid förskolan och som alla kan låna in på sin avdelning. Det finns annat bra material att beställa som handlar om värdegrund och hur man kan arbeta med barnen.

Skolverkets allmänna råd: Det beslutades att alla skulle läsa delar av detta till reflektionstillfällena som vi har. Det har inte blivit så som det var tänkt. Vi behöver tänka kring hur vi ska arbeta med detta.

Reflektionsblock: Det beslutades om att alla avdelningar skulle använda sig av ett block där vi skulle skriva ner spontana händelser om vad som händer och sägs bland barnen. Personalen behöver träna sig på att se mönster och behöver förbättra sitt arbete med detta. Personalen behöver skapa rutiner som säkrar upp dokumentation kring diskriminering och kränkande handlingar. Personalen ska skriva ner det som händer på ett speciellt dokumentationspapper. Framöver behöver personalen utveckla arbetet med dokumentationen kring diskriminering och kränkande handlingar.

Främjande insatser

Främja lika rättigheter och möjligheter.

Områden som berörs av insatsen Kränkande behandling, Kön, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning och Ålder.

Mål och uppföljning

Barnen ska ha kännedom kring hur man är mot varandra och respektera varandras åsikter utifrån diskrimineringsgrunderna.

Barnen ska få redskap och ges förutsättningar i hur man markerar/accepterar sina/andras gränser utifrån diskrimineringsgrunderna.

Öka personalens kunskap om diskrimineringsgrunderna.

Insats

Förskolan har ett interkulturellt förhållningssätt.

Dramatisera värdegrundsfrågor- med efterföljande reflektioner, och träning i att uttrycka sina åsikter.

Personalen ger alternativ till hur barn/vuxna kommunicerar och uttrycker sig på ett föredömligt sätt.

Personalen ger talutrymme utifrån genus vid t.ex. samlingar, matsituation och fri lek.

Hjälpa barnen att våga säga nej och att respektera varandras gränser t.ex. respektera ett nej, stopp, sluta.

Personalen läser skolverkets allmänna råd, arbetet mot diskriminering och kränkande behandling samt reflekterar över detta på reflektionsmötet.

Pågående process med avstämning i maj 2016.

Ansvarig Arbetslagen

Datum när det ska vara klart 2016-05-30

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

Husmodellen.

Personalmöten.

Föräldramöten.

Trygghetsvandring ute med personal.

Intervjuer.

Dokumentation utifrån diskriminering, kränkning samt trakasserier.

Områden som berörs i kartläggningen Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning och Ålder. Hur barnen trivs på förskolan, om de känner sig utsatta för kränkningar, var, när och hur.

Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

- Husmodellen. (Vid utvecklingssamtal.)

- Föräldrar som uppmärksammar att barnet blivit utsatt och berättar för förskolans personal.

- Föräldramöte/Föräldraråd.

Hur personalen har involverats i kartläggningen

- I det dagliga arbetet.

- Via personalmöten.

- Genomför kartläggningen.

Resultat och analys

- Vi har gjort trygghetsvandring ute. Den har gjort oss mer observanta på att det finns platser på gården där vi behöver ha extra koll.

Kartläggningen är gjord inomhus på alla fem avdelningar vid Brisens förskola under senare delen av höstterminen 2015. Kartläggningen visar följande:

Hallen upplever en del barn som att de behöver vänta på hjälp och att det är trångt. Ljudnivån blir oftast hög och en del upplever att det blir ”busigt”. En del tycker att det är roligt att klä på sig och en del tycker att det är jobbigt och då kan några uppleva hallen som negativ.

Toaletterna upplever en del barn som att de blir störda. Det förekommer att barn drar i dörrarna när man är på toaletten och det upplevs som kränkande. Man får vänta på hjälp när man ringer på klockan vilket upplevs som jobbigt.

En del barn upplever att uteslutning förekommer. Några barn upplever att de yngre barnen förstör deras lek. En del barn upplever att de blir knuffade.

Analysen:

Genom våra frågor till barnen ser vi att en del barn upplever att de blir uteslutna och att de utsätts för kränkande handlingar bla vid toalettbesök samt att de blir knuffade.

Förebyggande åtgärder

Områden som berörs av åtgärden Kränkande behandling, Kön, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning och Ålder.

Mål och uppföljning

Barnen ska ha kännedom kring hur man är mot varandra och respektera varandras åsikter utifrån diskrimineringsgrunderna.

Barnen ska få redskap i hur man markerar/accepterar sina/andras gränser utifrån diskrimineringsgrunderna.

Barnen ska ges verktyg i hur man respekterar varandras olikheter.

Barnen ska ha kännedom kring hur man pratar med varandra på ett respektfullt sätt.

Pojkar och flickor ska ges samma förutsättningar i verksamheten.

Åtgärd

- Personalen går aktivt in i konflikter som uppstår och ger barnen verktyg för att lösa dem.
- Personalen ger stöd både till den som utsätter någon för kränkande behandling och diskriminering och den som blir utsatt.
- Personalen samtalar med barnen utifrån diskrimineringsgrunderna tex vid matsituationen och på samlingar.
- Personalen går aktivt in och finns tillgängliga för att hjälpa barn in i leken.
- Personalen styr aktiviteter så att alla barn oavsett kön, funktionsnedsättning, eller etnicitet får vara med.
- Personalen utmanar barnen att välja aktivitet utifrån eget intresse och inte alltid det andra väljer.
- Personalen genomför kontinuerliga observationer avseende barns fria lek.
- Personalen läser litteratur för barnen utifrån diskrimineringsgrunderna.
- Kompissolen används som arbetsmetod.
- Använda dokumentationsblanketten.
- Visa Powerpoint på föräldramöte.
- Gemensamt innehåll på utvecklingssamtal, där vi inkluderar likabehandlingsplanen.

Motivera åtgärd

Förskolans personal har observerat att det förekommer kränkningar bland barnen och att barnen inte vill leka med alla barn. Via observationer har vi upptäckt att barn påverkar varandra när det gäller vilken kompis man ska vara med, andra har svårt att vara fler än två. Detta innebär att vi behöver arbeta med hur man är mot varandra och att barn oberoende av kön, funktionsnedsättning eller etnicitet får vara med i aktiviteter.

Rutiner för akuta situationer

Policy

Det råder nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling på vår förskola.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

- Observationer.
- Personal sprider ut sig i de olika rummen och vid utevistelse.
- Barnintervjuer.
- Samtal med föräldrar.
- Personal informerar varandra om de ser någon kränkning eller trakasseri.
- Personalen är lyhörd och observant.
- Dokumentationsblanketten vid kränkande behandling.

Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

- Vid funderingar kan föräldrar vända sig till all ordinarie personal och förskolechefen.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

- Personalen pratar med berörda och dokumenterar det som kommer fram.
- Dokumentationsmall finns på respektive avdelning.
- Personalen informerar förskolechef.
- Personalen informerar vårdnadshavare.
- Observationer genomförs.
- Upprätta handlingsplan.
- OSIS-blankett fylls i av ansvarig personal.
- Stöd till den som är utsatt, och till den som utsätter.
- Vid behov kontakta elevhälsan.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

- Någon vuxen eller barn reagerar på en händelse.
- Personal samtalar och lyssnar in situationen - exempelvis varför gjorde du så/hur tänkte du?
- Personal dokumenterar eventuellt situationen som uppkommit.
- Kontakta överordnad chef.
- Fackligt ombud kontaktas.
- Chef har samtal med berörd person/personer.
- Chef kontaktar personalkonsult.
- Vid behov kontakta skyddsombud.
- Samtal i arbetsgruppen.

Rutiner för uppföljning

- Uppföljning och utvärdering sker vid behov på avdelningsplanering för att se hur vi behöver gå vidare.
- Arbetslaget är ansvarig för att uppföljning/utvärdering sker.
- Förskolechef ansvarar för dokumentation och uppföljning när det gäller vuxna som kränker.

Rutiner för dokumentation

- Den personal som får kännedom om händelsen dokumenterar direkt.
- Vid dokumentation används dokumentet "Dokumentation vid kränkande behandling".
- Förskolechefen ansvarar för att dokumentera när vuxna kränker.

Ansvarsförhållande

Förskolechef;

Har det övergripande ansvaret för arbetet med att främja likabehandling samt ge förutsättningar för diskussioner och kompetensutveckling inom området. Ansvarar för uppföljning, utvärdering och revidering av likabehandlingsplanen.

Personal;

Följer likabehandlingsplanen, rapporterar till förskolechef om kränkning/diskriminering förekommer. Detta gäller både kränkning/diskriminering mellan barn-barn, vuxen-barn, vuxen-vuxen. Kartlägger, utreder, åtgärdar, dokumenterar och utvärderar. Ska vara lyhörd till barnens och föräldrarnas signaler samt ge förutsättningar för barnen att våga öppna sig och berätta vad de varit med om eller sett.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar ett barn sämre än andra barn och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. /P>

Diskrimineringsgrunder

(Alla exempel är tagna ur skolverkets material och är inte tagna ur verkligheten.)

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande ”Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima”. Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: ”Det får vara någon måtta med tramset.” Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i ”riktiga kläder” eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringsskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

DO använder sig av Handisams beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom ”Snubbelfot”. Personalen har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storsyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en ”äcklig” storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit ”den andra tantens” namn. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]

